

# TENDINȚE ALE EVOLUȚIEI PIETEI LEGUMELOR ÎN ROMÂNIA

## TRENDS IN THE ROMANIAN VEGETABLES MARKET

**MANOLE VICTOR, STOLAN MIRELA**

Academia de Studii Economice din București

**Abstract.** *The paper work starts with the conclusions of "The research of view ecological vegetable market in Romania" (elaborated in frame of AGRAL Program recently ended): generally the consumers doesn't have enough information of attributes "natural", "ecologic" at agrofood vegetables and products; the quantity of fresh vegetables consumes in housekeeping are yet reduced, in comparison with developed country, registered important differences between season period, respectively extraseason; the prices which the consumers are dispose to offer for acquisition the vegetables are reduced (obviously in view of reduction purchasing power of consequence number of these) ; there are a consequence number of receptive consumers at Romanian ecological vegetables (60-70% as the studies of market realized), but unfortunately the supply in not enough, and as well as in developed countries, the intention doesn't become automatically decision/ buying act; between criteria which are the purpose of vegetables buying act, very important is the taste (the Romanian vegetables are very appreciated in comparison with those who are coming from import); the growth population incomes will attract the growth of vegetables consumption, especially the fresh vegetables.*

### PARTICULARITĂȚILE PIETEI LEGUMELOR ÎN ROMÂNIA

Piața legumelor în România are anumite particularități ce o deosebesc de piețele celorlalte produse agricole, dintre acestea cele mai importante fiind:

- *atomicitatea cererii și ofertei.* Existența unui număr mare de producători și consumatori cu puteri economice aproximativ egale se datorează decapitalizării exploatațiilor agricole și scăderii puterii de cumpărare a populației. Producția de legume se obține, în cea mai mare parte, în gospodăriile familiale, pe suprafețe reduse, diversificate pe specii și soiuri;

- *sezonalitatea produselor legumicole.* Datorită sezonității legumelor, pentru a evita crearea unei perioade de discontinuitate în consum, legumele se pretează la diferite prelucrări industriale sau casnice, ce constituie adevărate tradiții în conservarea acestor produse;

- *zonalitatea legumelor și existența unui sistem de comercializare slab dezvoltat* determină un nivel ridicat de autoconsum, îndeosebi în mediul rural;

- *gradul ridicat de perisabilitate* al legumelor impune decizii de elaborare a unor programe operative privind eşalonarea și ritmicitatea ofertei de legume pe piață, în funcție de cererea consumatorilor;

- *cererea pentru produse legumicole are un caracter continuu, în timp ce oferta este sezonieră*, pentru aceasta fiind necesare producerea legumelor pe tot timpul anului, în sisteme intensive – sere și solarii – și stocarea acestei producții

în depozite special amenajate, care dispun de posibilitatea de a controla factorii de mediu;

- *consum ridicat de factori de producție, în special forță de muncă, pentru producerea de legume.* Această situație face ca producătorul agricol să-și selecteze piața care-i oferă cele mai mari avantaje pentru acoperirea cheltuielilor, prin căutarea unui preț mai mare. În cazul exploatațiilor agricole familiale, lipsa evidenței contabile, chiar și primare, îngreunează aprecierea valorică a producției vândute;

- *gama variată de sortimente de legume existente pe piață.* Structura culturilor de legume în România este reprezentată de 48 de specii, 97% dintre acestea fiind speciile foarte cunoscute și 3% sortimentele mai puțin utilizate în consumul tradițional, dar apreciate pe piață de consumatori cu putere de cumpărare medie [2].

- *destinațiile diverse ale producției de legume:* consum în stare proaspătă, piața internă, consumul animal, industrializare, export.

## OFERTA DE LEGUME

În producția agricolă din România, legumicultura reprezintă o ramură cu o pondere deosebită, cu implicații majore în economia națională și, mai ales, în alimentația populației. Locul și rolul său sunt date de următoarele elemente:

- importanța legumelor în consumul uman;
- existența unei cereri importante manifestată pe piețele urbane;
- favorabilitatea climei pentru multe specii legumicole;
- fertilitatea naturală ridicată a solurilor;
- priceperea și tradițiile cultivatorilor.

Pe piața legumelor, oferta este formată din producția internă, stocul inițial și importul de astfel de produse. Evoluția suprafețelor cultivate cu legume, a producțiilor medii și totale în România, în perioada 1998-2004 este prezentată în tabelul 1.

Tabelul 1

**Evoluția suprafețelor cultivate cu legume, a producțiilor medii și totale obținute**

| Specificare      | UM     | 1999    | 2000    | 2001    | 2002    | 2003   | 2004   |
|------------------|--------|---------|---------|---------|---------|--------|--------|
| Suprafața        | mii ha | 231,7   | 234     | 228     | 235,3   | 245,2  | 241,9  |
| Producția medie  | kg/ha  | 12.930  | 10.944  | 12207   | 11660   | 13141  | 14730  |
| Producția totală | mii t. | 2.995,9 | 2.691,8 | 2.784,3 | 2.743,7 | 3166,9 | 3563,3 |

Sursa: MAPDR

Randamentele la hectar demonstrează un nivel foarte scăzut, comparativ cu posibilitățile realizării acestora raportat la potențialul existent. În condiții de aplicare a tehnologiilor legumicole performante, producția la hectar la unele culturi ar trebui să crească. O comparație cu randamentele obținute la speciile legumicole în țările Uniunii Europene demonstrează faptul că potențialul de producție nu este utilizat la maxim, că în România tehnologiile nu sunt la nivelul

celor utilizate în Uniunea Europeană, unde lucrările legumicole sunt mecanizate, chimizate și irigate. Acest aspect plasează legumele obținute în exploatațile agricole din țara noastră în rândul legumelor ce se apropie, prin anumite caracteristici, legumelor ecologice.

Tabelul 2

**Randamentele la hectar la unele specii legumicole (kg)**

| Cultura      | 1990    |       | 1995    |       | 2002    |       |
|--------------|---------|-------|---------|-------|---------|-------|
|              | România | UE    | România | UE    | România | UE    |
| Tomate       | 15831   | 46666 | 16404   | 52788 | 14167   | 58683 |
| Ceapă uscată | 8278    | 31573 | 10492   | 33293 | 10270   | 40550 |
| Varză        | 20307   | 24272 | 23564   | 26369 | 20897   | 29830 |
| Castraveți   | 8708    | 61320 | 20666   | 76799 | 17500   | 90720 |
| Salata       | 7500    | 25126 | 8695    | 25297 | 10000   | 23508 |
| Usturoi      | 3154    | 6551  | 5263    | 6941  | 5137    | 8261  |

Sursa: MAPDR

Decalajele mari între randamentele obținute în țara noastră și cele obținute în Uniunea Europeană, decalaje care ajung la unele specii de până la patru ori, sunt puse pe seama tehnologiilor moderne utilizate de țările comunitare. Dezavantajele unor producții reduse la hectar sunt compensate, însă, de calitatea produselor noastre, în sensul strict al lipsei substanțelor chimice sau a utilizării reduse a acestora.

*Varianța ecologică de obținere a legumelor* trebuie să se constituie într-un sistem modern de bazat pe creșterea randamentelor legumelor ecologice, urmărind utilizarea îngrășămintelor organice, utilizarea apei de irigații în condiții corespunzătoare, menținerea tradițiilor referitoare la asocierea și succesiunea culturilor în cadrul asolamentului, optimizarea valorificării potențialului genetic al soiurilor cultivate.

Diferențele înregistrate în nivelul indicatorilor economice de la cultura tradițională la cea ecologică rezultă din: nivelul producției la hectar, cheltuielile de producție la hectar și prețul de vânzare pe kilogram. Producția medie la hectar scade, în cazul legumelor ecologice de la 30.000 kg la hectar la 20.000 kg la hectar (cu 33%) datorită, în principal, neutilizării sau utilizării într-o măsură mai mică a pesticidelor și a îngrășămintelor chimice, ceea ce determină apariția pierderilor cantitative și calitative, datorate bolilor și dăunătorilor. Cheltuielile de producție la hectar cresc, urmare a creșterii cheltuielilor materiale și salariale, cultura legumelor ecologice necesitând forță de muncă suplimentară față de varianta clasică de cultură. Pentru a recupera, însă, aceste cheltuieli suplimentare și pentru a compensa pierderile cantitative și calitative de producție, producătorul agricol este îndreptățit să ceară un preț mai mare pentru produsele sale, preț care să acopere costul de producție și să permită și obținerea unui profit. Piața este cea care va determina nivelul prețului, în funcție de cerere și ofertă, consumatorii apreciind legumele ecologice ca fiind mai „sănătoase”.

Valorile indicatorilor din tabelul nr. 3 demonstrează că legumele ecologice se obțin în condiții de performanță ridicată.

Tabelul 3

**Eficiența economică la cultura tomate vară-toamnă**

| INDICATORI                                              | VARIANTA      |           |
|---------------------------------------------------------|---------------|-----------|
|                                                         | Convențională | Ecologică |
| Cheltuieli la 1000 lei venituri (lei)                   | 904,4         | 791,2     |
| Venituri la 1000 lei cheltuieli materiale (lei)         | 1524,5        | 1863,2    |
| Venituri la 1000 lei cheltuieli cu forța de muncă (lei) | 5809,7        | 6794,6    |
| Profit la 1000 lei venituri (lei)                       | 95,5          | 209       |
| Marja de profit (%)                                     | 9,5           | 20,9      |

Sursa: Dobre, Iuliana, *Managementul structurii de producție în exploatațile agricole*, Editura ASE, București, 2003

**CEREREA DE LEGUME**

Cererea reprezintă cantitatea de produse care poate fi cumpărată la un anumit preț, într-o perioadă de timp. Cererea variază în funcție de preț, venit, vârstă, sex, preferințe, tradițiile consumatorului și specificul preparatelor culinare utilizate în consum de populația din diferite zone.

Variația cererii de legume în funcție de modificarea factorilor de influență se măsoară cu ajutorul coeficienților de elasticitate. Se apreciază că, la o reducere a prețurilor, cererea de legume crește puțin, coeficientul de elasticitate a cererii raportat la preț fiind subunitar, deoarece reducerea prețurilor este considerată de consumator drept o economie în bugetul personal. La o creștere a veniturilor, cererea pentru legume rămâne relativ constantă, cumpărările suplimentare efectuându-se în afara acestui sector și, deci, coeficientul cererii în funcție de venit fiind tot subunitar.

Cererea de legume pe piață este formată din consumul uman, consumul tehnologic, exportul și stocul final. În studiul cererii de legume, punctul de pornire îl constituie consumul fiziologic normal de legume de 130 kg/an/persoană, conform studiului efectuat de Institutul de Economie Agrară – INCE, în anul 1994.

Tabelul 4

**Structura consumului fiziologic normal de legume, în România (kg/pers./an)**

| Specificare           | Cantitate |       |
|-----------------------|-----------|-------|
|                       | Minim     | Maxim |
| Tomate                | 35        | 60    |
| Varză și conopidă     | 25        | 30    |
| Ceapă și usturoi      | 20        | 25    |
| Castraveți și usturoi | 10        | 15    |
| Ardei                 | 8         | 10    |
| Vinete                | 5         | 10    |
| Mazăre și fasole      | 5         | 10    |
| TOTAL                 | 130       | 185   |

Sursa: IEA, 1994

## STUDIU DE PIAȚĂ

Din studiul de piață realizat în cadrul proiectului „Proiectarea tehnologiilor de obținere a legumelor în condiții ecologice în spațiu protejat în contextul unei dezvoltări durabile a ecosistemului agricol”<sup>x</sup> (proiect derulat în cadrul programului AGRAL, la care am participat) au rezultat o serie de concluzii extrem de interesante în legătură cu perspectivele de dezvoltare a pieței legumelor ecologice în România:

- în ceea ce privește **consumul legumelor în gospodării**, au fost luate în calcul un număr de patru tranșe, după cum urmează: 0 – 1 kg; 1 – 3 kg; 3 – 5 kg; peste 5 kg/săptămână. Rezultatele obținute au fost următoarele: în sezon se consumă cantități mai mari de tomate, majoritatea răspunsurilor încadrându-se în intervalele 1-3 kg, respectiv peste 5 kg; în ceea ce privește cantitățile de castraveți care se consumă în gospodării în perioada de sezon, intervalul indicat cu cea mai mare frecvență este 1-3 kg, urmat de cel cuprins între 0 și 1 kg; conopida este o legumă consumată cu o frecvență mai redusă, cea mai mare frecvență a răspunsurilor fiind înregistrată în intervalul 0-1 kg; în perioada „extrasezon”, cantitățile de legume consumate sunt sensibil mai mici. Se remarcă faptul că nici un respondent nu a indicat intervalul de peste 5 kg, pentru nici una din legumele considerate;
- procentul gospodăriilor care consumă mai puțin de 1 kg de tomate pe săptămână, în perioada de extrasezon este cuprins, de regulă, între 20 și 35%; în ceea ce privește consumul castraveților în perioada de extrasezon, se remarcă o încadrare accentuată a răspunsurilor (între 20 și 60% dintre respondenți, în medie) în intervalul 0-1 kg. Un comportament de consum similar se manifestă în cazul conopidei;

- din punctul de vedere al **modalității în care sunt consumate, de regulă, legumele**, este evident faptul că prima variantă de răspuns, corespunzătoare consumului în stare proaspătă a fost predominantă;

- în ceea ce privește **locul de aprovizionare cu legume**, piața este de departe pe primul loc în preferințe, urmată de varianta „altă sursă”. Pentru această ultimă variantă, respondenții au indicat, de cele mai multe ori, autoconsumul;

- **persoanele intervievate cunosc produsele ecologice**, mai mult de trei sferturi dintre acestea declarând fie că se informează în legătură cu acest subiect, fie că sunt, efectiv, interesate de domeniu. S-a înregistrat și un număr însemnat de răspunsuri corespunzătoare necunoașterii acestor produse. Cei neinteresați dețin o pondere nesemnificativă în total eșantion;

---

<sup>x</sup> Studiul a luat în calcul trei legume, și anume tomate, castraveți și conopidă, care au fost analizate din perspectiva: consumului acestora în gospodării; prețului pe care consumatorii sunt dispuși să-l plătească la achiziționarea lor de pe piață – atât în varianta convențională cât și în cea ecologică; locului de cumpărare; caracteristicilor dorite și așteptate de consumatori de la aceste produse etc. Analiza consumului și a prețului, pentru a fi cât mai relevante, au fost realizate la nivelul a două perioade distincte de timp, denumite generic „sezon” și „extrasezon”.

- **60-70 % din totalul consumatorilor intervievați ar cumpăra legume ecologice românești**, dacă acestea ar fi prezente pe piață, restul fiind doar indeciși, altfel spus ar putea fi încadrați în categoria consumatorilor potențiali. Nici un consumator nu a respins ideea cumpărării de legume ecologice românești;

- pronunțându-se asupra **caracteristicilor dorite pentru legumele ecologice**, cele mai multe răspunsuri au vizat gustul plăcut. S-a avut în vedere, probabil, faptul că de multe ori legumele obținute în sistem intensiv nu satisfac, din această perspectivă, consumatorii. Aspectul și conținutul caloric ridicat nu au fost considerate foarte importante de către cei intervievați;

- în final, s-a remarcat **interesul deosebit al consumatorilor și față de alte produse ecologice**, ei declarând, în proporție de peste 70%, că sunt interesați de acestea, restul răspunsurilor aparținând indecișilor.

## CONCLUZII

Piața legumelor se caracterizează prin dezechilibru între cerere și ofertă, care se datorează, în principal, caracterului sezonier al producției legumicole. Pe fondul unei cereri ce se manifestă continuu pe piață, din partea consumatorilor, producătorii sau comercianții nu pot răspunde cu o ofertă la fel de continuă. Echilibrarea cererii cu oferta se poate realiza prin completarea acesteia din urmă cu importuri de legume proaspete, din țări în care producția horticola nu este sezonieră.

Completarea ofertei de produse legumicole în timpul iernii și primăvara timpuriu prin importuri nu reprezintă, însă, o soluție viabilă pentru economia României, deoarece determină dezechilibrarea balanței de plăți externe. Oferta ar trebui să aibă un caracter cât mai continuu posibil, prin apelarea la sisteme de cultură în sere sau solarii și la depozitări care să contribuie la prelungirea perioadei de ofertă pe piață. De aceea, sunt necesare adoptarea unor politici de orientare a dezvoltării legumiculturii, ținând seama de cele trei avantaje de care beneficiază aceasta: cadrul ecologic foarte favorabil, tradiția și potențialul pieței interne.

## BIBLIOGRAFIE

1. **Dobre Iuliana, 2003** - *Managementul structurii de producție în exploatațile agricole*. Editura ASE, București.
2. **Jurcă Daniela, 1998** - *Piața internă și externă a tomatelor și a cartofilor*. Revista Probleme economice nr.20/1998, pag.12.
3. **Manole V. și colab., 2003** - *Agromarketing. Ediția a II-a*. Editura ASE, București.
4. **xxx** - FAOSTAT
5. **xxx** - MAPDR